

# ข่าวสืบสวนไทยกับการอยู่รอดในยุควารสารศาสตร์ดิจิทัล Thai Investigative News and Way to Survive in the Digital Journalism Era

มนตรี จุยม่วงศรี<sup>1</sup> กัญญรัตน์ หงส์วรรณ<sup>2</sup> และ พิทักษ์ศักดิ์ ทิศาภาคย์<sup>3</sup>  
Montree Juimongsri<sup>1</sup>, Kanyarat Hongworranun<sup>2</sup> and  
Phithaksak Thisaphak<sup>3</sup>

สาขานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10210<sup>1</sup>

สาขานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10210<sup>2</sup>

สาขาวิทยาลัยโลกคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี 12121<sup>3</sup>

Department of Communication Arts, Faculty of Communication Arts,

Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210 Thailand<sup>1</sup>

Department of Communication Arts, Faculty of Communication Arts,

Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210 Thailand<sup>2</sup>

School of Global Studies, Thammasat University, Pathumthani 12121 Thailand<sup>3</sup>

\*Corresponding author E-mail: Mr.Montree.j@gmail.com

(Received: November 4, 2020, Revised: March 29, 2021, Accepted: April, 19 2021)

## บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการสนับสนุนส่งเสริม และแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการผลิตและการนำเสนอข่าวเชิงสืบสวน ซึ่งกล่าวได้ว่ากำลังประสบกับภาวะลำบากอันเนื่องมาจากการลดลงของจำนวนการผลิตและความนิยมในการบริโภค โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มนักข่าว ผู้บริหารองค์กรข่าว และผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนผู้ผลิตข่าวทางเฟซบุ๊ก จำนวนรวมทั้งสิ้น 38 คน

ผลการวิจัยพบว่า การได้รับงบประมาณสนับสนุนการทำข่าวเชิงสืบสวนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในรูปแบบการจัดทำโครงการผลิตข่าว หรือการจัดตั้งกองทุนอิสระเพื่อสนับสนุนงบประมาณการทำข่าวเชิงสืบสวนเป็นการเฉพาะ ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานรัฐโดยไม่มีการปิดกั้น และ

วารสารการสื่อสารมวลชน คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2564

การปรับปรุงระบบการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางที่ผู้เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวนทุกกลุ่มเห็นตรงกันว่าเป็นแนวทางที่จะช่วยเยียวยาและเอื้อให้ข่าวเชิงสืบสวนยังคงอยู่รอดได้ในสถานะที่ประชาชนมีทางเลือกมากมายในการบริโภคข่าวสาร อีกทั้งยังมีเทคโนโลยีดิจิทัลที่อำนวยความสะดวกให้การผลิตและนำเสนอข่าวสารเป็นไปโดยง่าย แต่อย่างไรก็ตาม แนวทางดังกล่าวผู้วิจัยกลับมองว่าเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติเนื่องจากข่าวเชิงสืบสวนเป็นข่าวที่มีมิติเกี่ยวกับการตรวจสอบปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของหน่วยงานราชการและผู้มีอำนาจในสังคมไทย

**คำสำคัญ:** ข่าวเชิงสืบสวน, แนวทางการทำข่าว, สื่อมวลชนกับความอยู่รอดทางธุรกิจ

## Abstract

One of the most significant current concern in news environment in Thailand is the decline of investigative news regarding production within the media organisation and popularity among the audience. The aim of this research is, therefore, to examine the way in which the existence of investigative news can be possible through the support from relevant stakeholder. Thirty-eight news professionals, news audiences, and the so-called citizen journalists from Facebook were invited to the in-depth interview for their opinion.

The result shows four approaches to revitalize Thai investigative news ecology. These include funding from government and private sector for special investigative news project; independent or public funds especially provided for investigative news production; government action in disclosing its information; and effective system in disclosing such information. However, these results are not very encouraging due to the attribute of investigative news itself. Corporate wrongdoing and political corruption are one of the main topics of interest. As a consequence, the support from government seems to

be difficult to actualize.

**Keywords:** Investigative News, News Production, Mass Media and Business Survival

## บทนำ

“ข่าวเชิงสืบสวน” หรือที่คนในแวดวงวิชาชีพสื่อมวลชนเรียกว่า “ข่าวเจาะ” ถือกำเนิดขึ้นเป็นทางการครั้งแรกในประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2408 ภายหลังจากที่ นายแพทย์แดน บีช บรัดเลย์ (Dan Beach Bradley) ได้นำสัญญาฉบับอาการสุราระหว่างมองซิเออโอบาเรต์ กงสุลฝรั่งเศส กับนายอาการสุราของไทย (หลวงบริบูรณ์สุรากร) ที่อนุญาตให้มีการขายสุราฝรั่งเศสในบางกอก มาเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ฉบับแรกของประเทศไทยที่มีชื่อว่า “บางกอกเรคคอร์ดเดอร์” (Bangkok Recorder) ซึ่งนายแพทย์บรัดเลย์เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ (ส.พลายน้อย อ้างถึงใน สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2560, น.55) โดยการนำสัญญาลับอาการสุรามาเผยแพร่งดงาม มีลักษณะเป็นการเปิดโปงตีแผ่ความจริงเข้าข่ายตรงตามความหมายลักษณะการรายงานข่าวเชิงสืบสวนที่ว่า เป็นข่าวซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการขุดคุ้ยข้อมูลที่ถูกปิดบัง และเปิดโปงข้อมูลนั้นให้สาธารณชนรับรู้ (สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2550, น.68) จึงทำให้ข่าวชิ้นนี้ นับเป็นข่าวเชิงสืบสวนชิ้นแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และหากนับวาระระยะเวลาตั้งแต่ข่าวชิ้นนี้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2408 สืบเนื่องต่อมาจนถึงยุคสมัยปัจจุบันในปี พ.ศ. 2563 เท่ากับว่า “ข่าวเชิงสืบสวน” ในประเทศไทยมาแล้วเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 155 ปี

เหตุผลที่ทำให้ “ข่าวเชิงสืบสวน” ถูกคนในแวดวงวิชาชีพสื่อมวลชนเรียกว่า “ข่าวเจาะ” นั้น เป็นเพราะว่าข่าวประเภทนี้เป็นข่าวที่มุ่งเน้นการอธิบายปรากฏการณ์ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ แตกต่างจากข่าวกระแสรายวันทั่วไป หรือที่เรียกว่า “ข่าวประจำวัน” (Routine News) หรือ “ข่าวตามเนื้อผ้า” (Straight - Forward News Reporting) ที่นักข่าวเห็นอย่างไรก็รายงานข่าวไปตามนั้น (พิศิษฐ์ ขวาลาวัช และคณะ, 2539, น.77) โดยข่าวเชิงสืบสวนหรือข่าวเจาะนั้น นักข่าวจะต้องเข้าไปตรวจสอบติดตามในลักษณะเกาะติด เจาะลึกขุดคุ้ย

ข้อมูลที่ซ่อนเร้นจากผู้มีอำนาจหน้าที่ มีหลักฐานยืนยันชัดเจน มาเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบเพื่อนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางใดทางหนึ่ง (มนตรี จัยม่วงศรี, 2558) ทั้งนี้ ผลจากการที่ชาวเขิงสืบสวนเป็นรูปแบบการรายงานข่าวประเภทที่มุ่งเน้นกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะออกมาตีแผ่ให้สาธารณชนได้รับรู้รับทราบจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นสุนัขเฝ้าบ้าน (Watch Dog) ช่วยหยุดยั้งการทุจริตคอร์รัปชัน จึงทำให้ชาวเขิงสืบสวนถูกระบุว่าเป็นข่าวที่แสดงถึงบทบาทการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนโดยสมบูรณ์ เสมือนเป็นตัวแทนที่แสดงถึงพลังอำนาจของข่าวสาร สะท้อนบทบาทอิทธิพลของสื่อมวลชนในการต่อสู้เพื่อความถูกต้องเป็นธรรม กำจัดคนชั่ว และพฤติกรรมฉ้อฉล ทำให้เกิดความโปร่งใสอันเป็นอุดมการณ์ของสื่อมวลชนทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ (สมหมาย ปาริฉัตร, 2537, น. 25) มีส่วนสำคัญในการสร้างความรู้ สร้างปัญญาให้ประชาชน (ประเวศ วะสี อ้างถึงใน เสนาะ สุขเจริญ, 2548, น. 9) และยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ดังเช่น ความเห็นขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) ที่ระบุว่า ชาวเขิงสืบสวนมีส่วนสำคัญต่อเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพแห่งข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของบทบาทสื่อในฐานะสุนัขเฝ้าบ้านที่ขาดไม่ได้สำหรับสังคมประชาธิปไตย (Hunter อ้างถึงใน สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2560, น. 126) และนั่นเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้สื่อมวลชนมักถูกเรียกร้องจากนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและคนในสังคมทุกชั้นชนให้ทำชาวเขิงสืบสวนกันมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงกาลปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ภาพรวมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนในทุกวันนี้ กลับถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า มุ่งเน้นนำเสนอข่าวกระแสรายวันตามความสนใจของคนในสังคมมากเกินไป หลีกเลี่ยงการทำหน้าที่บทบาทสื่อมวลชนในการเป็น “สุนัขเฝ้าบ้าน” ช่วยตรวจสอบหยุดยั้งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยตามที่เคยเป็นมาในอดีต ไปมุ่งเน้นการนำเสนอข่าวเพื่อสร้างผลประโยชน์ตอบแทนทางธุรกิจเป็นหลักแทน ขณะที่กระบวนการทำชาวเขิงสืบสวนในปัจจุบันถูกใช้ไปกับการติดตามนำเสนอข่าวกระแสรายวันทั่วไปที่อยู่ในความสนใจของผู้ชม ผู้อ่านตามนโยบายขององค์กรสื่อสารมวลชนเป็นสำคัญ (ปรเมศวร์ เหล็กเพชร, สัมภาษณ์

23 กุมภาพันธ์ 2561) เห็นได้ชัดเจนจากปรากฏการณ์ที่สื่อมวลชนกระแสหลักทุกค่ายให้ความสำคัญสนใจติดตามนำเสนอข่าวศึกแย่งชิงห้วย 30 ล้านบาท หรือ ข่าวคดีปริศนาการตายของน้องชมพู่ ยาวนานต่อเนื่องเป็นเวลาหลายเดือน ใช้ช่องทางการนำเสนอรูปแบบต่าง ๆ ให้พื้นที่ ให้เวลา ทุ่มเทสรรพกำลัง จำนวนนักข่าว งบประมาณในการติดตามตรวจสอบสืบค้นข้อมูลหลักฐานมาใช้ประกอบการทำข่าวอย่างเต็มที่ ทั้งที่เนื้อหาสาระสำคัญที่ปรากฏในข่าวชิ้นนี้ มิได้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะ ส่วนเหตุผลที่ต้องนำเสนอข่าวอย่างเต็มรูปแบบก็เพราะเป็นข่าวที่อยู่ในกระแสความสนใจของสังคมและมียอดผู้ชม ผู้อ่านเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน (เจนศักดิ์ แซ่อึ้ง, สัมภาษณ์ 11 มีนาคม 2561)

จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นกับสื่อมวลชน และคนในแวดวงวิชาชีพสื่อมวลชนด้วยกัน รวมถึงข้อมูลจากงานวิจัยหัวข้อเกี่ยวกับข่าวเชิงสืบสวน ผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นว่า ปัจจุบันกลุ่มผู้บริหารองค์กรสื่อสารมวลชนเริ่มมีมุมมองต่อข่าวเชิงสืบสวนในยุคสื่อดิจิทัลว่า เป็นข่าวที่ไม่ค่อยสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจให้กับองค์กรสื่อมากนัก เนื่องจากใช้ต้นทุนในการผลิตค่อนข้างสูง ทั้งจำนวนนักข่าวที่รับผิดชอบงานหลายคน ใช้ระยะเวลาการติดตามทำข่าวที่ยาวนานกว่าข่าวปกติทั่วไป เนื่องจากประเด็นข่าวเชิงสืบสวนในปัจจุบันค่อนข้างมีความสลับซับซ้อนมากกว่าในอดีต ผู้เกี่ยวข้องมีหลายกลุ่มหลายระดับ ต้องใช้ความระมัดระวังรอบคอบในการผลิต เพราะเป็นข่าวที่มีความเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีที่ส่งผลทำให้องค์กรสื่อมีภาระค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีจำนวนมาก (มนตรี จุยม่วงศรี, 2558) แต่ปัจจัยเบื้องหลังที่สำคัญที่สุดที่ทำให้สื่อกระแสหลักส่วนใหญ่หลีกเลี่ยงไม่นำเสนอข่าวเชิงสืบสวน เป็นเพราะข่าวประเภทนี้เป็นอุปสรรคต่อการแสวงหาเม็ดเงินโฆษณาที่จะนำมาใช้หล่อเลี้ยงองค์กร เนื่องจากเนื้อหาข่าวเชิงสืบสวนมักเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน อาจกระทบผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มีอำนาจหรือกลุ่มนายทุนที่ปรากฏชื่อเป็นผู้สนับสนุนหลักในการดำเนินงานธุรกิจสื่อที่อยู่ในภาวะการณ์แข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรง (ปรเมศวร์ เหล็กเพชร, สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2561) องค์กรสื่อมวลชนทั้งในส่วนของหนังสือพิมพ์ หรือ สื่อทีวีดิจิทัลก็ปิดตัวลงไปหลายแห่ง ขณะที่องค์กรสื่อบางแห่งในปัจจุบันได้ปรากฏชื่อกลุ่มนายทุนเข้ามาเป็นเจ้าของกิจการหรือเป็นผู้ถือหุ้น ทำให้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายการนำเสนอข่าวได้โดยตรง ส่งผลทำให้ข่าวเชิงสืบสวนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการตรวจสอบปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสื่อดิจิทัลปัจจุบัน มักจะ

ปรากฏให้เห็นอยู่ในสื่อเว็บไซต์ออนไลน์เกิดใหม่บางแห่งที่ทีมงานผู้รับผิดชอบ เป็นนักข่าวเชิงสืบสวนที่ลาออกหรือถูกบีบให้ออกจากองค์กรสื่อเดิมที่ตนเองเคยสังกัด เช่น สำนักข่าวอิศรา สำนักข่าวไทยพับลิก้า หรือมีทีมงานข่าวเป็นกลุ่ม นักข่าวเชิงสืบสวนมีรางวัลที่ลาออกมาจากค่ายสื่อมติชน เป็นต้น ด้วยสภาวะการณ์ การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานของสื่อมวลชนด้านข่าวในสื่อดิจิทัลปัจจุบันที่กำลังส่งผลกระทบโดยตรงต่อข่าวเชิงสืบสวนของไทยในภาพรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการทำงานภายใต้หลักการวารสารศาสตร์ ดังนั้น การวิจัยเพื่อค้นหา แนวทางการสนับสนุน ส่งเสริม และแก้ไขปัญหายุ่งยากที่เกี่ยวกับการผลิตและนำเสนอข่าวเชิงสืบสวนในยุควารสารศาสตร์ดิจิทัลจึงมีความสำคัญ และเป็นประเด็น จุดประกายให้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าภายใต้คำถามวิจัยที่ว่า “การสนับสนุน ส่งเสริม และแก้ไขอุปสรรค ในการผลิตและนำเสนอข่าวเชิงสืบสวนในยุควารสารศาสตร์ดิจิทัลควรเป็นอย่างไร”

## การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องนี้ ผู้วิจัยพยายามทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางวารสารศาสตร์ และวารสารศาสตร์ดิจิทัล โดยครอบคลุมมิติ 3 ประการที่สะท้อนถึงการผลิตและการนำเสนอข่าวเชิงสืบสวน ทั้งด้านวิถีคิดในการทำข่าว วิธีการทำงานข่าว และวิธีการให้คุณค่าแก่ผลงานข่าว ผ่านแนวคิดหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ แนวคิดเรื่องข่าวภายใต้ทฤษฎีวารสารศาสตร์ดั้งเดิมและวารสารศาสตร์พลเมือง แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน และทฤษฎีเชิงวิพากษ์ โดยเฉพาะแนวคิดที่ว่าด้วยเรื่องอำนาจ อุดมการณ์ทุน และเทคโนโลยีที่เข้ามาเป็นตัวกำหนดรูปแบบการสื่อสารของมนุษย์ แนวคิดและทฤษฎีทั้งหลายนี้ ผู้วิจัยไม่ได้เพียงแค่ทบทวนเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบการศึกษาและเพื่อออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเท่านั้น แต่ยังนำมาใช้เพื่ออภิปรายข้อค้นพบจากการวิจัยเพื่อพิจารณาว่า การเปลี่ยนแปลงไปอย่างยิ่งยวดของเทคโนโลยีรวมถึงวิธีการสื่อและเสพข่าวในยุคดิจิทัลนั้น จะส่งผลหรือไม่และเพียงใดต่อหลักการดั้งเดิมทางวารสารศาสตร์ที่มีรากฐานมาอย่างยาวนาน

## ระเบียบวิธีวิจัย และการประมวลข้อค้นพบ

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างกับผู้เกี่ยวข้องกับชาวเขิงสืบสวนกลุ่มต่าง ๆ ประกอบด้วย กลุ่มนักข่าวอาชีพและกลุ่มผู้บริหารองค์กรข่าวในสื่อกระแสหลักทั้งหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และเว็บไซต์ ซึ่งคัดเลือกจากตัวบุคคลและองค์กรสื่อสารมวลชนที่ได้รับรางวัลชาวเขิงสืบสวนยอดเยี่ยมจากองค์กรวิชาชีพ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับชาวเขิงสืบสวนที่ประกอบไปด้วยผู้บริหารองค์กรวิชาชีพสื่อสารมวลชน นักวิชาการด้านข่าว แหล่งข่าว ผู้มีชื่อปรากฏอยู่ในข่าว รวมถึงเจ้าหน้าที่ในองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 31 คน ตลอดจนกลุ่มผู้ผลิตและนำเสนอข่าวทางเฟซบุ๊ก ที่มีการผลิตและนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะเดียวกันกับกระบวนการทำชาวเขิงสืบสวนของนักข่าวอาชีพ จำนวน 7 ราย โดยผู้วิจัยพิมพ์ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ลงในเอกสาร จากนั้นอาศัยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นแนวทางในการแจกแจงและจัดกลุ่มคำตอบโดยบรรจุข้อค้นพบลงในตารางซึ่งมีการเรียงลำดับกลุ่มคำตอบที่มีความถี่มากที่สุดไปอย่างน้อยที่สุด เมื่อได้ข้อค้นพบตามตารางในเชิงปริมาณแล้ว ผู้วิจัยจึงได้พรรณนาความเป็นเชิงคุณภาพ และมีการคัดคำพูดที่น่าสนใจของผู้ให้ข้อมูลบางท่านมาประกอบเพื่อยืนยันข้อค้นพบนั้น ๆ ทั้งนี้ รายชื่อและสังกัดของผู้ให้ข้อมูลแต่ละท่าน ผู้วิจัยได้ประมวลไว้ในตอนท้ายของบทความ

## ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อค้นพบที่ได้รับจากผู้เกี่ยวข้องกับชาวเขิงสืบสวนกลุ่มต่าง ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

### กลุ่มนักข่าว

**ตารางที่ 1** แสดงคำตอบของกลุ่มนักข่าวที่มีต่อแนวทางการสนับสนุนส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวน

| คำตอบของกลุ่มนักข่าวที่มีต่อแนวทางการสนับสนุน ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาอุปสรรคการทำข่าวเชิงสืบสวน      | น1 | น2 | น3 | น4 | น5 | น6 | น7 | รวม |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|----|----|----|----|----|-----|
| - องค์กรสื่อมวลชน ควรกำหนดนโยบายให้การสนับสนุนการทำข่าวเชิงสืบสวนอย่างเต็มที่                       | ●  | ●  | ●  | ●  | ●  | ●  | ●  | 7   |
| - องค์กรสื่อมวลชน ควรชูข่าวเชิงสืบสวนเป็นจุดขายในการนำเสนอข่าว                                      | ●  |    |    |    |    |    |    | 1   |
| - องค์กรสื่อมวลชน ควรเปิดโอกาสให้มีการนำเสนอข่าวเชิงสืบสวนในทุกหลายช่องทางสื่อขององค์กร             |    | ●  |    |    |    |    |    | 1   |
| - องค์กรสื่อมวลชน ควรส่งเสริมสนับสนุนการทำงานข่าวระหว่างนักข่าวในสังกัดกับนักข่าวพลเมือง            |    |    | ●  |    |    |    |    | 1   |
| - หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนงบประมาณการทำข่าวเชิงสืบสวนในรูปแบบการจัดทำโครงการผลิตข่าว |    |    | ●  |    |    |    |    | 1   |
| - หน่วยงานรัฐ ควรเปิดเผยข้อมูลโดยไม่มีการปิดกั้น                                                    |    |    |    |    |    |    | ●  | 1   |

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักข่าวซึ่งถือเป็นกลุ่มบุคลากรซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตชิ้นงานข่าวให้ความสำคัญกับแนวทางสนับสนุนส่งเสริมงานข่าวเชิงสืบสวนในสองฝ่าย ฝ่ายแรก คือ หน่วยงานภายใน ได้แก่ ตัวองค์กรสื่อสารมวลชนเอง และฝ่ายที่สอง คือ หน่วยงานภายนอก ได้แก่ ภาครัฐและภาคเอกชน

สำหรับองค์กรสื่อสารมวลชนนั้น กลุ่มนักข่าวทั้งหมด มีความเห็นตรงกันว่า ในภาพรวมการทำงานของสื่อมวลชน องค์กรสื่อมวลชน ควรกำหนดนโยบายให้การสนับสนุนการทำข่าวเชิงสืบสวนอย่างเต็มที่ ทั้งในลักษณะการเปิดพื้นที่ให้มี

การนำเสนอข่าว การสนับสนุนงบประมาณ เพิ่มสวัสดิการรายได้ อุปกรณ์เครื่องมือในการทำข่าว รวมไปถึงการจัดฝึกอบรมเพิ่มทักษะการทำงาน ซึ่งวิธีการเหล่านี้ มีส่วนสำคัญที่จะช่วยทำให้นักข่าวเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญในการทำข่าวเชิงสืบสวนมากขึ้น

ส่วนขั้นตอนการปฏิบัติงาน นักข่าวบางรายเสนอแนะแนวทางเพิ่มเติมว่า องค์กรสื่อมวลชนควรชูข่าวเชิงสืบสวนเป็นจุดขายในการนำเสนอข่าวมากกว่า การนำเสนอข่าวตามกระแสทั่วไป ซึ่งจะเป็นการช่วยสร้างภาพลักษณ์ให้องค์กรสื่อมวลชนและสร้างเสริมอุดมการณ์ให้กับนักข่าวว่า เป็นกลุ่มคนที่มีหน้าที่สำคัญในการทำงานข่าวเพื่อมุ่งปกป้องรักษาประโยชน์สาธารณะมากกว่าการทำงานเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในการประกอบธุรกิจสื่อ และในขั้นตอนการนำเสนอควรเปิดโอกาสให้นักข่าวสามารถผลิตข่าวเพื่อนำเสนอในทุกช่องทางของการสื่อสารขององค์กรสื่อเพื่อช่วยทำให้การแพร่กระจายของข่าวเป็นที่รับรู้ของประชาชนในวงกว้างไม่ใช่กำหนดให้นำเสนอข่าวได้เพียงแค่ช่องทางใดช่องทางหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ควรส่งเสริมสนับสนุนการทำงานข่าวร่วมกันระหว่างนักข่าวในสังกัดกับนักข่าวพลเมือง เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำข่าว ทั้งในเรื่องการแสวงหาข้อมูลรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในสื่อโซเชียลมีเดียด้วย

สำหรับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนนั้น นักข่าวบางรายเสนอแนะแนวทางใน 2 ส่วน คือ 1) การสนับสนุนด้านงบประมาณ นอกเหนือจากการสนับสนุนในรูปแบบงบประมาณโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้แก่องค์กรสื่อมวลชนที่นำเสนอข่าวเชิงสืบสวนเป็นหลัก รวมไปถึงการจัดเวทีประกวดให้รางวัลการทำข่าวเชิงสืบสวนแล้ว ควรเปิดโอกาสให้องค์กรสื่อมวลชน นักข่าว รวมไปถึงนักข่าวพลเมืองเข้าไปเสนอแผนงานโครงการขอเงินสนับสนุนเพื่อนำมาใช้ในการทำข่าวเชิงสืบสวนโดยตรง 2) หน่วยงานภาครัฐ ควรเปิดเผยข้อมูลราชการทั้งหมด ให้สื่อมวลชนรวมถึงประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายกว่าในปัจจุบัน ดังเช่นความเห็นของนักข่าวเชิงสืบสวนรายหนึ่งที่ระบุไว้ ดังนี้

“หากหน่วยราชการ หรือรัฐบาลมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารการทั้งหมด จะทำให้พัฒนาการทำข่าวเชิงสืบสวนในไทยก้าวไปอีกขั้นหนึ่ง จากเดิมที่มุ่งโป๊สเรื่องจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เรื่องการติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐ การทุจริตเชิงนโยบาย แอ่อาจพัฒนาไปอีกขั้น เช่น การแทรกแซงทางการเมืองระหว่างประเทศการเชื่อมโยงข้อมูลบริษัทฟอกเงินในต่างประเทศ อย่างที่สื่อหลายสำนักในประเทศเคย

นำเสนอกันไปแล้ว” (นักข่าวเชิงสืบสวน, สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2562)

### กลุ่มผู้บริหารองค์กรข่าว

ตารางที่ 2 แสดงคำตอบของกลุ่มบรรณาธิการ หรือผู้บริหารฝ่ายข่าวระดับสูง และเจ้าขององค์กรสื่อมวลชน ที่มีต่อแนวทางการสนับสนุน ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาอุปสรรคการทำข่าวเชิงสืบสวน

| คำตอบของกลุ่มบรรณาธิการหรือผู้บริหารฝ่ายข่าวระดับสูง และเจ้าขององค์กรสื่อมวลชน ที่มีต่อแนวทางการสนับสนุน ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาอุปสรรคการทำข่าวเชิงสืบสวน | บ1 | บ2 | บ3 | บ4 | บ5 | บ6 | บ7 | รวม |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|----|----|----|----|----|-----|
| - มีการจัดตั้งกองทุนอิสระเพื่อสนับสนุนงบประมาณการทำข่าวเชิงสืบสวนโดยเฉพาะ                                                                                 | ●  | ●  |    | ●  | ●  |    | ●  | 5   |
| - ภาครัฐต้องเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำข่าว                                                                                                      |    | ●  | ●  |    | ●  | ●  | ●  | 5   |
| - มีการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการทำข่าวเชิงสืบสวนโดยเฉพาะ                                                                                                      |    |    |    |    |    | ●  | ●  | 2   |

จากตารางแสดงคำตอบของกลุ่มบรรณาธิการหรือเจ้าของสื่อทั้ง 7 ราย สามารถประมวลผลการวิจัยในส่วนนี้ได้ว่า การจัดตั้งกองทุนที่มีลักษณะการบริหารงานเป็นอิสระไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐ เพื่อสนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรสื่อมวลชนนำไปใช้ในการผลิตข่าวเชิงสืบสวนโดยตรง เป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยในการสนับสนุนส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวนขององค์กรสื่อมวลชนได้ เพราะข่าวเชิงสืบสวนเป็นข่าวที่ต้องใช้ต้นทุนในการผลิตทั้งกำลังเงินและกำลังคนค่อนข้างมาก หากได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ ก็จะทำให้องค์กรสื่อมวลชนสามารถผลิตข่าวส่วนนี้ออกมาได้จำนวนมากขึ้น และมีจำนวนบรรณาธิการหรือเจ้าของสื่อจำนวนถึง 5 รายที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ ที่ในปัจจุบันยังมีปัญหาเรื่องการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ระบบการใช้งานฐานข้อมูลมีความยุ่งยากซับซ้อนอยู่มาก ถ้าหากมี

การแก้ไขปัญหาระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็น่าจะเป็นการส่งเสริมสนับสนุน การทำข้าวเชิงสืบสวนได้ดีอีกวิธีหนึ่ง

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ในมุมมองของกลุ่มบรรณาธิการหรือเจ้าของสื่อ ส่วนใหญ่ในงานวิจัยนี้มีความเห็นว่า การจัดตั้งกองทุนอิสระเพื่อสนับสนุน การทำข้าวเชิงสืบสวนโดยตรง และการแก้ไขปัญหาระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานรัฐให้เปิดเผยข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการทำข้าวเชิงสืบสวน เป็นแนวทาง การส่งเสริมสนับสนุนและแก้ไขปัญหาค้าวเชิงสืบสวนได้มากที่สุด

อย่างไรก็ดี ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนอิสระเพื่อสนับสนุน การทำข้าวเชิงสืบสวนนั้น บรรณาธิการหรือเจ้าของสื่อจำนวน 3 รายในงานวิจัยนี้ ให้ความเห็นเพิ่มเติมสอดคล้องกันว่า วิธีการขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุน อาจจะ ใช้วิธีการเสนอโครงการผลิตข้าวเชิงสืบสวน หัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง มีวัตถุประสงค์ จำนวนชิ้นงาน คล้ายกับการเสนอของบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยของ นักวิชาการหรือสถาบันการศึกษาทั่วไป ส่วนแหล่งเงินที่จะนำมาใช้ในการดำเนิน งานของกองทุน สามารถใช้วิธีการจัดสรรมาจ่ายงบประมาณของภาครัฐ หรือการ ระดมทุนจากเอกชน

“ถ้ามีกองทุนที่สนับสนุนตรงนี้โดยตรง มันก็น่าสนใจ ทางบริษัทก็อยาก จะสนับสนุนต่อไป กองทุนก็คล้ายกับการทำงานของกองทุนสื่อสร้างสรรค์ เปิดให้ สื่อไปเสนอของบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการเรื่องนี้โดยตรง ไปยื่นโครงการแข่งขันกัน” (ผู้บริหารองค์กรข่าวสืบสวน, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2562)

“ควรจะมีกองทุนขึ้นมาสนับสนุนการทำข้าวเชิงสืบสวนโดยตรง ไม่จำเป็นต้อง เป็นของรัฐ หรือใช้เงินงบประมาณเอกชนก็สามารถสนับสนุนได้ ซึ่งผมเคยพูดไป หลายครั้งแล้ว บริษัทเอกชนจำนวนมากในตลาดหลักทรัพย์ มีรายได้ต่อปีมหาศาล ปีหนึ่งแบ่งเงินส่วนนี้มาทำประโยชน์ต่อสังคม แห้งละ 0.0001% วงเงินที่ได้รับมาก็ มีจำนวนมากแล้ว” (ผู้บริหารองค์กรข่าวสืบสวน, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2562)

“น่าจะต้องการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาเพื่อเปิดรับโครงการเกี่ยวกับการทำข้าว เชิงสืบสวนของสื่อมวลชน รัฐบาลอาจจะเจียดงบกลางมาสัก 0.01% มาเป็นกองกลาง เพราะสื่อมีความตั้งใจที่จะช่วยตรวจสอบเรื่องทุจริต ตรวจสอบการใช้งบประมาณ อยู่แล้ว จะเป็นการช่วยแบ่งเบาการทำงานของรัฐได้ เพราะทุกวันนี้การทุจริตมัน เปลี่ยนแปลงไปเยอะมาก รูปแบบมันก็มีความซับซ้อนมากจะให้พวก ส.ส. องค์กร ใดมาทำงานส่วนนี้ก็ยังไม่ตรงประเด็น” (ผู้บริหารองค์กรข่าวสืบสวน, สัมภาษณ์

24 กันยายน 2562)

ในส่วนแนวทางการสนับสนุนส่งเสริมและแก้ไขปัญหา การทำข้าวเชิงสืบสวน รูปแบบอื่นที่มีการระบุถึง คือ การจัดฝึกอบรมหลักสูตรการทำข้าวเชิงสืบสวน โดยเฉพาะที่องค์กรวิชาชีพควรให้ความสำคัญและจัดอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ข้อค้นพบส่วนนี้ ชี้ให้เห็นว่าองค์กรสื่อสารมวลชนด้านข่าวที่ดำเนินงานในเชิงธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ หรือแม้กระทั่งองค์กรที่เพิ่งเกิดใหม่ทางออนไลน์ ต่างต้องการปัจจัยการสนับสนุนไม่ต่างกันใน 3 ประการ กล่าวคือ 1) เรื่องเงินทุนสนับสนุน 2) การเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐที่เป็นประโยชน์ต่อการทำข่าว และ 3) การจัดฝึกอบรมเพื่อเสริมทักษะการทำข่าวให้กับนักข่าวในสังกัด ขณะที่องค์กรสื่อสารมวลชนด้านข่าวของภาครัฐ และองค์กรที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบเฉพาะตนอย่างไทยพีบีเอส ผลวิจัยชี้ว่า แม้จะไม่มีปัญหาเรื่องงบประมาณสนับสนุนการทำงาน แต่การเปิดเผยข้อมูลจากภาครัฐที่เป็นประโยชน์ต่อการทำข่าว และการจัดฝึกอบรมเพื่อเสริมทักษะการทำข่าวให้กับนักข่าวในสังกัดก็ยังเป็นสิ่งที่ต้องการได้รับการสนับสนุนเช่นกัน

### กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับข้าวเชิงสืบสวน

ผู้เกี่ยวข้องกับข้าวเชิงสืบสวนในงานวิจัยนี้ มีทั้งเป็นบุคคลหรือองค์กร ประกอบไปด้วย 1) องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน เป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรสื่อมวลชน การจัดฝึกอบรม การจัดประกวดข่าว 2) นักวิชาการด้านสื่อ เป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทหน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานข่าว และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจรางวัลข่าว 3) องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลการทำงานของสื่อ สนับสนุนงบประมาณการผลิตข่าว และจัดฝึกอบรม 4) แหล่งข่าว เป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทหน้าที่ในการให้ข้อมูลเอกสารหลักฐานประกอบการทำข่าวและนำข่าวไปใช้ประโยชน์ มีทั้งผู้ตกเป็นข่าว นักการเมือง ข้าราชการ ตัวแทนองค์กรภาคเอกชน หน่วยงานตรวจสอบภาครัฐ หน่วยงานตัดสินใจคดี และตัวแทนองค์กรภาคประชาชน

ตารางที่ 3 แสดงคำตอบของผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ในฐานผู้รับสารที่มีต่อแนวทาง

การสนับสนุน ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาอุปสรรคการทำข้าวเชิงสืบสวน

| คำตอบของผู้เกี่ยวข้อง<br>กลุ่มต่าง ๆ ในฐานะ<br>ผู้รับสาร ที่มีต่อแนวทาง<br>การสนับสนุน ส่งเสริม<br>และแก้ไขปัญหาอุปสรรค<br>การทำข้าวเชิงสืบสวน | ผ<br>1 | ผ<br>2 | ผ<br>3 | ผ<br>4 | ผ<br>5 | ผ<br>6 | ผ<br>7 | ผ<br>8 | ผ<br>9 | ผ<br>10 | ผ<br>11 | ผ<br>12 | ผ<br>13 | ผ<br>14 | ผ<br>15 | ผ<br>16 | ผ<br>17 | รวม |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|-----|
| - องค์กรสื่อมวลชนต้อง<br>มีนโยบายสนับสนุนการ<br>ทำข้าวเชิงสืบสวน ให้<br>พื้นที่ ลดการเสนอข่าว<br>ตามกระแส                                      |        |        |        |        |        |        |        |        |        |         |         |         |         |         |         |         |         | 9   |
| - จัดตั้งมูลนิธีกองทุน<br>ให้การสนับสนุนการผลิต<br>ข้าวเชิงสืบสวน                                                                              |        |        |        |        |        |        |        |        |        |         |         |         |         |         |         |         |         | 3   |
| - เปิดรับบริจาคจาก<br>ประชาชน                                                                                                                  |        |        |        |        |        |        |        |        |        |         |         |         |         |         |         |         |         | 2   |
| - ปรับปรุงระบบการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้มี<br>ประสิทธิภาพ                                                                                       |        |        |        |        |        |        |        |        |        |         |         |         |         |         |         |         |         | 2   |
| - การเพิ่มความรู้ทาง<br>กฎหมายเพื่อช่วยใน<br>การทำงานข่าวของ<br>สื่อมวลชน                                                                      |        |        |        |        |        |        |        |        |        |         |         |         |         |         |         |         |         | 2   |
| - ให้รางวัลยกย่องนักข่าว<br>หรือองค์กรสื่อมวลชน<br>ที่ทำข่าว                                                                                   |        |        |        |        |        |        |        |        |        |         |         |         |         |         |         |         |         | 2   |
| - ลดหย่อนภาษีให้กับ<br>องค์กรสื่อมวลชน                                                                                                         |        |        |        |        |        |        |        |        |        |         |         |         |         |         |         |         |         | 1   |
| - ลงโฆษณาสนับสนุน                                                                                                                              |        |        |        |        |        |        |        |        |        |         |         |         |         |         |         |         |         | 1   |
| - ให้ความคุ้มครองทาง<br>กฎหมายในการนำเสนอ<br>ข่าวที่เป็นประโยชน์ของ<br>สื่อมวลชน                                                               |        |        |        |        |        |        |        |        |        |         |         |         |         |         |         |         |         | 1   |

จากตารางแสดงคำตอบข้างต้นนี้ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทำข้าวเชิงสืบสวน

เกือบครึ่งหนึ่ง (8 ราย จาก 17 ราย) มีความเห็นตรงกันว่า นโยบายข่าวขององค์กรสื่อมวลชนมีส่วนสำคัญมากที่สุดในการสนับสนุนส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวนให้คงอยู่กับสังคมไทยต่อไป เพราะปริมาณข่าวเชิงสืบสวนจะมีมากขึ้นอยู่กับนโยบายข่าวขององค์กรสื่อมวลชนว่า ให้ความสำคัญกับข่าวประเภทนี้มากน้อยแค่ไหน ถ้าองค์กรสื่อมวลชนให้ความสำคัญกับข่าวประเภทนี้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เปิดพื้นที่ให้มีการนำเสนอข่าวมากขึ้น โดยเฉพาะข่าวเชิงสืบสวนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน ลดปริมาณการนำเสนอข่าวตามกระแสรายวันหรือข่าวเร้าอารมณ์ ก็จะทำให้คนในสังคมเห็นความจริงที่สำคัญในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับสังคมมากขึ้น ตื่นตัวกับการป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวม เพราะไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยไหนสื่อมวลชนก็ยังมิบทบาทต่อการชี้นำความคิดของคนในสังคมอยู่เหมือนเดิมในทางตรงกันข้าม ถ้าสื่อมวลชนยังไม่ให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวเชิงสืบสวนจะส่งผลเสียต่อประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะการเป็นสังคมที่ขาดความรู้ความเข้าใจการทำข่าวของสื่อมวลชนจะตกอยู่ภายใต้อำนาจการชี้นำของสื่อสังคมออนไลน์จนไม่สามารถสร้างเนื้อหาข่าวที่ดีและมีประโยชน์ต่อสังคมได้อีกต่อไป ดังเช่นความเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวน 2 ราย ที่กล่าวไว้ดังนี้

“ในฐานะผู้รับสาร ผมคิดว่าปัจจุบันสื่อยังคงมีอิทธิพลความน่าเชื่อถือต่อคนดูอยู่เหมือนเดิม สื่อยังมีบทบาทในการชี้นำสังคม เวลาที่สื่อมวลชนนำเสนอข่าวอะไร คนในสังคมก็ยังให้ความเชื่อถืออยู่ ถ้าองค์กรสื่อให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวดราม่าสังคมก็จะเป็นแบบนั้น เพราะคนไทยเราโดยเฉพาะชาวบ้านชอบดูข่าวเพื่อจะได้มีเรื่องไปพูดคุยกับเพื่อนได้ แต่ถ้าสื่อนำเสนอข่าวที่มีสาระมีประโยชน์ ข้อมูลเรื่องราวที่เขาจะเอาไปพูดต่อกันก็จะเป็นเรื่องที่มีสาระมีประโยชน์ ซึ่งหน้าที่การให้ข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์กับคนในสังคมเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนอยู่แล้ว” (ผู้เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวน, สัมภาษณ์ 28 กันยายน 2562)

“เรื่องการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย ถ้าสื่อเปิดพื้นที่นำเสนอข่าวทุจริตกันเยอะ ๆ คนในสังคมก็จะเกิดการระวังตัวมากขึ้น คนที่คิดจะทำผิดก็จะไม่กล้าทำ ส่วนคนที่ทำหน้าที่ป้องกันการทุจริตจะได้รู้แนวทางว่า ถ้าเกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้นจะแก้ไขปัญหาอย่างไร วิธีการสนับสนุนง่าย ๆ ที่ทำได้เลยก็คือ สื่อควรลดการนำเสนอข่าวดราม่าลง เปิดพื้นที่นำเสนอข่าวทุจริตให้มากขึ้น” (ผู้เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวน, สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2562)

สำหรับความเห็นในประเด็นเรื่องแนวทางการสนับสนุนส่งเสริมการทำข้าวเชิงสืบสวนที่ได้รับทราบจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับข้าวเชิงสืบสวนรายอื่น แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ 1) การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเรื่องเงินทุน ได้แก่ จัดตั้งมูลนิธิหรือกองทุนให้การสนับสนุนการผลิตข้าวเชิงสืบสวน การเปิดรับบริจาคจากประชาชน การลดหย่อนภาษีให้กับองค์กรสื่อมวลชน ลงโฆษณาสนับสนุน 2) การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานข้าว ได้แก่ ปรับปรุงระบบการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ทักษะการทำข้าวโดยเฉพาะด้านกฎหมายเพื่อป้องกันการถูกฟ้องร้องเป็นคดีความ และ 3) การให้รางวัลยกย่องนักข่าวหรือองค์กรสื่อมวลชนที่ทำข้าวเชิงสืบสวนในระดับประเทศ โดยแนวทางการจัดตั้งมูลนิธิหรือกองทุนให้การสนับสนุนการผลิตข้าวเชิงสืบสวน มาจากความเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับข้าวเชิงสืบสวนในส่วนขององค์กรที่กำกับดูแลสื่อ/สนับสนุนงบประมาณผลิตสื่อ/จัดฝึกอบรม จำนวน 2 ราย ในงานวิจัยนี้ที่มีความเห็นว่า ถ้าหากมีการจัดตั้งมูลนิธิหรือกองทุนขึ้นมาเพื่อช่วยสนับสนุนการทำข้าวเชิงสืบสวนโดยตรง จะทำให้สื่อมวลชนหันกลับมาให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวประเภทนี้มากขึ้น

ส่วนแนวทางการเปิดรับบริจาคเงินสนับสนุนจากประชาชน มาจากความเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับข้าวเชิงสืบสวน ในส่วนขององค์กรที่จัดประกวดข้าว และองค์กรที่กำกับดูแลสื่อ/สนับสนุนงบประมาณผลิตสื่อ/จัดฝึกอบรม จำนวน 2 ราย ที่ยืนยันว่าแนวทางนี้สื่อมวลชนในต่างประเทศใช้กันมานานแล้ว มีข้อดีอยู่ที่นอกจากจะได้รับเงินบริจาคจากประชาชนที่มีลักษณะการกระจายตัวในวงกว้างแล้ว ยังจะช่วยสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของข่าวของประชาชนด้วย

นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการลดหย่อนภาษีให้กับองค์กรสื่อมวลชน เพื่อช่วยจูงใจให้องค์กรสื่อมวลชนหันมาให้ความสำคัญในการนำเสนอข้าวเชิงสืบสวนอีกช่องทางหนึ่งด้วย แต่แนวทางนี้ต้องได้รับการสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐจึงจะสามารถดำเนินการได้

สำหรับแนวทางการสนับสนุนด้วยวิธีการลงโฆษณาประชาสัมพันธ์ มาจากความเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับข้าวเชิงสืบสวน ในส่วนบุคคลหรือองค์กรที่ปรากฏอยู่ในข่าวหรือใช้ประโยชน์จากข่าว ที่มองว่าเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ช่วยเหลือสนับสนุนการทำงานของสื่อมวลชนได้ทันที แต่ต้องวางหลักการในการลงโฆษณาให้ชัดเจนว่า ไม่มีสัญญาผูกมัดผลประโยชน์ตอบแทนใด ๆ สื่อมวลชนสามารถนำเสนอ

ข่าวได้โดยอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจทุน

ในส่วนแนวทางการสนับสนุนส่งเสริมด้วยวิธีการที่รัฐต้องเปิดเผยข้อมูล การปรับปรุงระบบการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ มาจากความเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวนในส่วนองค์กรที่กำกับดูแลสื่อ/สนับสนุนงบประมาณผลิตสื่อ/จัดฝึกอบรม และผู้เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวน ในส่วนบุคคลที่มีชื่อปรากฏอยู่ในข่าว จำนวน 2 ราย ที่มองเห็นตรงกันว่า การทำงานข่าวเชิงสืบสวนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน การเข้าถึงข้อมูลสำคัญของรัฐ เช่น ผลการจัดซื้อจัดจ้างทั้งกระบวนการ จะช่วยทำให้การนำเสนอข่าวเชิงสืบสวนของสื่อมวลชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

“การเอาชนะคอร์รัปชันได้ ก็คือ การทำให้ประชาชนเข้าใจข้อมูลเรื่องราวทั้งหมดอย่างชัดเจนถูกต้อง ซึ่งการจะทำให้ประชาชนจะเข้าใจได้ มันไม่ใช่การบอกเล่าด้วยทฤษฎี แต่มันต้องเป็นการบอกเล่าด้วยข้อเท็จจริง และจะดีมากถ้าเป็นข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในเรื่องที่มันผูกพันกับชีวิตประจำวันของคน” (ผู้เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวน, สัมภาษณ์ 23 กันยายน 2562)

ขณะที่ผู้เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวน ในส่วนของบุคคลที่มีชื่อปรากฏอยู่ในข่าว ในงานวิจัยนี้ เสนอความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแก่นักสื่อมวลชนทางกฎหมาย กรณีที่ข่าวสารนั้นเป็นเรื่องสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ยกเว้นความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม น่าจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยในการสนับสนุนส่งเสริมการทำงานข่าวเชิงสืบสวนได้เช่นกัน เพราะการทำงานข่าวประเภทนี้มีความเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีมาโดยตลอด และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สื่อมวลชนหลีกเลี่ยงที่จะไม่นำเสนอข่าวประเภทนี้ต่อสาธารณะเหมือนในอดีตที่ผ่านมา

รวมไปถึงการเพิ่มความรู้ทางกฎหมายเพื่อช่วยในการทำงานข่าวของสื่อมวลชน ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายและระเบียบด้วย เพราะข่าวประเภทนี้ ไม่เหมือนกับการนำเสนอข่าวบันเทิงหรือข่าวเชิงบวก จะต้องมีส่วนใดฝ่ายหนึ่งได้รับผลกระทบด้วย จึงต้องมีการฝึกฝนเพิ่มความรู้ในเรื่องพวกนี้ด้วย ซึ่งหน่วยงานภาครัฐบางแห่งก็มีแนวคิดที่จะจัดทำโครงการฝึกอบรมความรู้ทางด้านกฎหมายให้กับสื่อมวลชน เพื่อช่วยทำให้การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาในการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีจากการนำเสนอข่าวให้มากที่สุดด้วย

สำหรับประเด็นสุดท้าย เรื่องแนวทางการสนับสนุนส่งเสริมในรูปแบบการให้รางวัลยกย่องนักข่าวหรือองค์กรสื่อมวลชนที่ทำข่าวเชิงสืบสวน มาจากผู้เกี่ยวข้อง กับข่าวเชิงสืบสวน ในส่วนของบุคคลที่มีชื่อปรากฏอยู่ในข่าว 2 ราย ที่เห็นตรงกันว่า สังคมควรให้คุณค่าและให้รางวัลข่าวเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับนักข่าวหรือองค์กร ข่าวที่ทำข่าวประเภทนี้

“สังคมต้องให้คุณค่ากับข่าวเชิงสืบสวน ต้องมีการตั้งรางวัลให้กับคน ทำข่าวประเภทนี้ ซึ่งการให้รางวัลอาจจะมีตัวเงินบ้าง แต่รางวัลนี้ไม่ใช่ให้เพื่อเงินนะ แต่ให้เพื่อเป็นเกียรติยศ ว่ามีคนที่กล้าค้นข้อมูล โดยเสี่ยงต่อการที่จะถูกกลั่นแกล้ง ต้องได้รับผลตอบแทนที่ดี และควรหาผู้ตัดสินที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจริง ๆ ไม่ใช่ เอาพวกนักข่าวด้วยกันเองมาตัดสิน” (ผู้เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวน, สัมภาษณ์ 14 ตุลาคม 2562)

### กลุ่มผู้ผลิตข่าวเชิงสืบสวนทางเฟซบุ๊ก

ตารางที่ 4 แสดงคำตอบของกลุ่มผู้ผลิตข่าวเชิงสืบสวนทางเฟซบุ๊ก ที่มีต่อแนวทางการสนับสนุน ส่งเสริม แก้ไขปัญหาอุปสรรค การทำข่าวเชิงสืบสวน

| คำตอบของผู้ผลิตข่าวเชิงสืบสวนทางเฟซบุ๊ก ที่มีต่อแนวทางการสนับสนุน ส่งเสริม การทำข่าวเชิงสืบสวน                   | อ1 | อ2 | อ3 | อ4 | อ5 | อ6 | อ7 | รวม |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|----|----|----|----|----|-----|
| - ปรับรูปแบบการนำเสนอข่าวให้มีความน่าสนใจมากกว่าแค่การนำเสนอด้วยตัวอักษรรูปภาพ โดยเฉพาะการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม | ●  |    | ●  |    |    | ●  |    | 3   |
| - หน่วยงานราชการต้องเปิดเผยข้อมูลให้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น                                                           | ●  |    | ●  |    |    | ●  |    | 3   |
| - ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอข่าว                                                                      | ●  |    |    |    | ●  |    |    | 2   |
| - จัดตั้งกองทุนสนับสนุน                                                                                          |    |    |    |    |    |    | ●  | 1   |

| คำตอบของผู้ผลิตข่าวเชิงสืบสวนทางเฟซบุ๊ก ที่มีต่อแนวทางการสนับสนุน ส่งเสริม การทำข่าวเชิงสืบสวน | อ1 | อ2 | อ3 | อ4 | อ5 | อ6 | อ7 | รวม |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|----|----|----|----|----|-----|
| - เพิ่มทักษะการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีมาช่วยในการทำข่าว                                      |    |    |    |    |    |    | ●  | 1   |
| - สนับสนุนให้นักข่าวเปิดเพจหรือเว็บไซต์เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวของตนเอง                           |    |    |    | ●  |    |    |    | 1   |
| - แก้ไขกฎหมายปัญหาป้องกันการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี                    |    | ●  |    |    |    |    |    | 1   |
| - แก้ไขกฎหมายปัญหาป้องกันการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี                    |    |    |    |    | ●  |    |    | 1   |

จากตารางข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยในส่วนนี้ได้ว่า ผู้ผลิตข่าวเชิงสืบสวนทางเฟซบุ๊ก จำนวน 3 ราย จาก 7 ราย ซึ่งเป็นทีมงานแอดมินหรือเจ้าของเพจ ที่ไม่ได้มีสถานะเป็นนักข่าวอาชีพหรือเป็นอดีตนักข่าวในสื่อกระแสหลัก มีความเห็นตรงกันว่า การปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอข่าวให้มีความน่าสนใจมากกว่าแค่การนำเสนอด้วยตัวอักษรรูปภาพ โดยเฉพาะการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นการสื่อสารสองทาง ไม่ใช่การสื่อสารทางเดียวเหมือนการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่คนอ่านมีหน้าที่แค่รับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมอะไรกับเรื่องนั้นด้วย จะเป็นแนวทางช่วยสนับสนุนส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวนของสื่อมวลชนขนาดเล็กที่เพิ่งเกิดใหม่ และใช้ช่องทางการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมหรือโซเชียลมีเดียได้

ทั้งนี้ ทีมงานแอดมินหรือเจ้าของเพจ ทั้ง 3 เพจ ยังมีความเห็นว่า หน่วยงานราชการควรจะต้องเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนเข้าถึงเพื่อตรวจสอบข้อมูลเรื่องต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะเป็นอีกแนวทางสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวนของสื่อมวลชนและแอดมินเพจต่าง ๆ ในการแสวงหาข้อมูลเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้

ส่วนแนวทางสนับสนุนส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวนรูปแบบอื่น ๆ รongลงมา

คือ สื่อมวลชนต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอข่าว เพราะปัจจุบัน นักข่าวพลเมืองหรือแอดมินเพจ ก็มีศักยภาพเพียงพอที่จะทำข่าวเชิงสืบสวนได้ แต่ต้องการฝึกอบรมให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ข้อมูล รวมไปถึงการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำเสนอ ซึ่งน่าจะช่วยยกระดับการผลิตและนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมมากขึ้น

“แอดมินเพจหรือนักข่าวพลเมือง จะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะเข้ามาช่วยสังคม จากการที่สื่อไม่ทำหน้าที่ ไม่กล้าตั้งคำถามต่อเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ในสังคม เพราะปัญหาของสื่อไทย เราตกอยู่ภายใต้อำนาจอะไรหลายอย่าง นักข่าวพลเมือง จะเข้าไปเป็นตัวเชื่อมแก้ปัญหาตรงนี้ให้ เป็นตัวขับเคลื่อนสังคม ลดแรงปะทะให้สื่อ” (ผู้ผลิตข่าวเชิงสืบสวนทางเฟซบุ๊ก, สัมภาษณ์ 23 กันยายน 2562)

ขณะที่ผู้ผลิตข่าวเชิงสืบสวนทางเฟซบุ๊กรายหนึ่ง ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ในส่วนของสื่อมวลชนกระแสหลัก การสนับสนุนส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวนที่จะเห็นผลได้ดีที่สุด คือ การที่องค์กรสื่อสารมวลชนเปลี่ยนนโยบายข่าวหันมาให้การสนับสนุนนักข่าวในสังกัดทำข่าวเชิงสืบสวนเหมือนในอดีต ไม่มุ่งเน้นการนำเสนอข่าวเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจมากเกินไป และถึงเวลาแล้วที่องค์กรสื่อสารมวลชน จะต้องหันกลับมาทบทวนจุดยืนในการทำหน้าที่สื่อมวลชนว่าคืออะไร เพราะสื่อไม่ได้เป็นแค่ธุรกิจในการหารายได้เพื่อความอยู่รอดหรือความร่ำรวยทางธุรกิจเท่านั้น ขณะที่การกล้าตัดสินใจออกมาเปิดเพจหรือเว็บไซต์เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวของตนเองของนักข่าว เพื่อเรียกศักดิ์ศรีและอุดมการณ์ในการทำข่าวกลับคืนมาก็เป็นสิ่งที่ยังคงควรศึกษาพิจารณาสนับสนุน

สำหรับแนวทางสนับสนุนส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวนรูปแบบอื่น ๆ ที่ได้รับทราบจากการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลในส่วนนี้ ยังมีประเด็นเรื่องการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการทำข่าวเชิงสืบสวนโดยตรง ซึ่งสามารถทำได้โดยการระดมเงินทุนจากประชาชน หรือที่เรียกว่าคราวด์ฟันดิง ที่ต่างประเทศเริ่มมีการดำเนินการกันมานานแล้ว

ขณะที่การเพิ่มทักษะการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการทำข่าวของสื่อมวลชน จะช่วยให้ข้อมูลข่าวที่นำเสนอมีความลึกและรอบด้านมากขึ้น อาทิ การสร้างข่าวหรือคิดประเด็นข่าวจากข้อมูลในโลกออนไลน์ที่มีจำนวนมาก หรือที่เรียกว่า วารสารศาสตร์เชิงข้อมูล (Data Journalism) รวมไปถึงการระดมข้อมูลจากคนในสังคมที่เรียกว่า Crowdsourcing

อย่างไรก็ดี ผู้ผลิตข้าวเชิงสืบทอดทางเพชบุรีรายหนึ่ง ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า จากประสบการณ์ในการทำเพจที่มีการใช้วิธีการหาข้อมูลจากคนในสังคมมาช่วยในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอยู่บ่อยครั้ง พบว่า คนในสังคมไทยยังให้ความร่วมมือในการช่วยสืบค้นตรวจสอบข้อมูลการทุจริตค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ข้อมูลที่ทางเพจได้รับแจ้งเข้ามาจะเป็นเรื่องการร้องเรียนปัญหาเฉพาะบุคคลในลักษณะของการแจ้งข้อมูลทางลับผ่านทางช่องทาง การรับข้อความของเพจมากกว่า

ส่วนการถูกฟ้องจากการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนโดยไม่เป็นธรรม ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการทำงานของนักข่าว ถ้าหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญในการแก้ไขกฎหมายเพื่อป้องกันการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในเรื่องนี้ จะมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวนของสื่อมวลชนได้อย่างมาก

สรุปแนวทางการสนับสนุน ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาอุปสรรคการทำข่าวเชิงสืบสวนเพื่อตอบคำถามวิจัย

จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มนักข่าว กลุ่มบรรณาธิการหรือผู้บริหารฝ่ายข่าวระดับสูงและเจ้าขององค์กรสื่อมวลชน ผู้เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวน และกลุ่มผู้ผลิตข่าวเชิงสืบสวนทางเพชบุรีรวมจำนวน 38 ราย ผู้วิจัยขอสรุปข้อค้นพบจากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละฝ่ายตามตารางต่อไปนี้

| แนวทางการสนับสนุน ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาอุปสรรคการทำข่าวเชิงสืบสวนในยุควารสารศาสตร์ดิจิทัล                                                                                  | กลุ่มนักข่าวเชิงสืบสวน | กลุ่มบรรณาธิการหรือเจ้าของสื่อ | กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวน | กลุ่มผู้ผลิตข่าวเชิงสืบสวนทางเพชบุรี |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|--------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------------|
| - หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรให้การสนับสนุนงบประมาณการทำข่าวเชิงสืบสวนในรูปแบบการจัดทำโครงการผลิตข่าว การจัดตั้งกองทุนอิสระเพื่อสนับสนุนงบประมาณการทำข่าวเชิงสืบสวน โดยเฉพาะ | ●                      | ●                              | ●                                   | ●                                    |

| แนวทางการสนับสนุน<br>ส่งเสริม และแก้ไขปัญหา<br>อุปสรรคการทำข้าวเชิงสืบนวน<br>ในยุทธศาสตร์ชาติ<br>ในยุทธศาสตร์ชาติ                                                                                               | กลุ่มนักข่าว<br>เชิงสืบนวน | กลุ่ม<br>บรรณาธิการ<br>หรือเจ้า<br>ของสื่อ | กลุ่ม<br>ผู้เกี่ยวข้อง<br>กับข้าวเชิง<br>สืบนวน | กลุ่มผู้ผลิต<br>ข้าวเชิง<br>สืบนวนทาง<br>เฟซบุ๊ก |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------------|--------------------------------------------------|
| - หน่วยงานรัฐ มีการเปิดเผยข้อมูล<br>โดยไม่มีการปิดกั้น ปรับปรุงระบบ<br>การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้มี<br>ประสิทธิภาพ                                                                                               | ●                          | ●                                          | ●                                               | ●                                                |
| - องค์กรสื่อมวลชน ควรกำหนด<br>นโยบายให้การสนับสนุนการทำ<br>ข้าวเชิงสืบนวนอย่างเต็มที่ ชูข้าว<br>เชิงสืบนวนเป็นจุดขายในการนำ<br>เสนอข่าว เปิดโอกาสให้มีการนำ<br>เสนอข่าวเชิงสืบนวนในหลาย<br>ช่องทางสื่อขององค์กร | ●                          |                                            | ●                                               | ●                                                |
| - องค์กรสื่อมวลชน ควรส่งเสริม<br>สนับสนุนการทำงานข่าวระหว่าง<br>นักข่าวในสังกัดกับนักข่าวพลเมือง<br>ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน<br>การนำเสนอข่าว                                                               | ●                          |                                            |                                                 | ●                                                |
| - มีการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการ<br>ทำข้าวเชิงสืบนวนโดยเฉพาะ<br>เพิ่มทักษะการใช้เครื่องมือและ<br>เทคโนโลยีมาช่วยในการทำข่าว                                                                                         |                            | ●                                          |                                                 | ●                                                |
| - ให้ความสำคัญครองทางกฎหมาย<br>ในการนำเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์<br>ของสื่อมวลชน                                                                                                                                   |                            |                                            | ●                                               | ●                                                |
| - เปิดรับบริจาคจากประชาชน                                                                                                                                                                                       |                            |                                            | ●                                               |                                                  |
| - การเพิ่มความรู้ทางกฎหมาย<br>เพื่อช่วยในการทำงานข่าวของ<br>สื่อมวลชน                                                                                                                                           |                            |                                            | ●                                               |                                                  |

| แนวทางการสนับสนุน<br>ส่งเสริม และแก้ไขปัญห<br>อุปสรรคการทำข้าวเชิงสืบน<br>ในยุควารสารศาสตร์ดิจิทัล                           | กลุ่มนักข่าว<br>เชิงสืบสวน | กลุ่ม<br>บรรณาธิการ<br>หรือเจ้า<br>ของสื่อ | กลุ่ม<br>ผู้เกี่ยวข้อง<br>กับข่าวเชิง<br>สืบสวน | กลุ่มผู้ผลิต<br>ข่าวเชิง<br>สืบสวนทาง<br>เพชบุรี |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------------|--------------------------------------------------|
| - ให้รางวัลยกย่องนักข่าวหรือ<br>องค์กรสื่อมวลชนที่ทำข่าว                                                                     |                            |                                            | ●                                               |                                                  |
| - ลดหย่อนภาษีให้กับองค์กร<br>สื่อมวลชน                                                                                       |                            |                                            | ●                                               |                                                  |
| - ลงโฆษณาสนับสนุน                                                                                                            |                            |                                            | ●                                               |                                                  |
| - ปรับรูปแบบการนำเสนอข่าวให้<br>มีความน่าสนใจมากกว่าแค่การนำ<br>เสนอด้วยตัวอักษรรูปภาพ โดย<br>เฉพาะการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม |                            |                                            |                                                 | ●                                                |
| - สนับสนุนให้นักข่าวเปิดเพจหรือ<br>เว็บไซต์เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าว<br>ของตนเอง                                                 |                            |                                            |                                                 | ●                                                |

ทั้งนี้ จากข้อมูลในตารางดังกล่าว สามารถสรุปแนวทางการสนับสนุนส่งเสริม และแก้ไขอุปสรรคการทำข่าวเชิงสืบสวนเพื่อตอบคำถามวิจัยได้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

## 1. การสร้างระบบกลไกสนับสนุนการทำข่าวเชิงสืบสวนใน 2 มิติ คือ

1.1 กลไกด้านงบประมาณสนับสนุนด้านการเงินในรูปแบบการจัดทำโครงการผลิตข่าว การจัดตั้งกองทุนอิสระเพื่อสนับสนุนงบประมาณการทำข่าวเชิงสืบสวนโดยเฉพาะ การลงโฆษณาสนับสนุน ลดหย่อนภาษีให้กับองค์กรสื่อมวลชนที่นำเสนอข่าวเชิงสืบสวน

1.2 กลไกด้านกฎหมาย หน่วยงานรัฐควรเปิดเผยข้อมูลโดยไม่มีการปิดกั้น ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ปรับปรุงระบบการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ

2. การปรับนโยบายข่าวขององค์กรสื่อและสื่อมวลชน ให้ย้อนไปให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวเชิงสืบสวนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อแสดงบทบาทการเป็นหมาเฝ้าบ้าน ปกป้องรักษาผลประโยชน์สาธารณะดังที่

เคยเป็นมาในอดีต เปิดโอกาสให้มีการนำเสนอข่าวเชิงสืบสวนในหลายช่องทางสื่อขององค์กร ควบคู่ไปกับการนำเสนอข่าวตามกระแสรายวันที่สร้างรายได้ตอบแทนทางธุรกิจในปัจจุบัน สำหรับองค์กรสื่อขนาดเล็ก ควรมีการปรับรูปแบบการนำเสนอข่าวให้มีความน่าสนใจมากกว่าแค่การนำเสนอด้วยตัวอักษรรูปภาพ โดยเฉพาะการเล่าเรื่องให้น่าติดตาม

3. เพิ่มการมีส่วนร่วมจากสังคมและสาธารณชน เช่น ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานข่าวระหว่างนักข่าวอาชีพในองค์กรสื่อสารมวลชนกับนักข่าวพลเมือง ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอข่าว เปิดรับการบริจาคจากประชาชน

4. บทบาทขององค์กรวิชาชีพสื่อ ควรมีการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการทำข่าวเชิงสืบสวน ปรับปรุงรูปแบบการประกวดรางวัลข่าว ให้รางวัลยกย่องนักข่าวหรือองค์กรสื่อสารมวลชนที่ทำข่าวโดยเฉพาะ การเพิ่มความรู้ทางกฎหมายเพื่อช่วยในการทำงานข่าวของสื่อมวลชนเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีจากการนำเสนอข่าว

5. ตัวนักข่าวเองต้องรับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ในการทำงานข่าว เสริมทักษะการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีมาช่วยในการทำข่าว รวมไปถึงการเปิดเพจหรือเว็บไซต์เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวของตนเองเพื่อรักษาอุดมการณ์วิชาชีพสื่อมวลชนในการทำข่าวเพื่อป้องกันรักษาผลประโยชน์สาธารณะ

## อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริม สนับสนุน และแก้ไขอุปสรรคข่าวเชิงสืบสวนของไทยในงานวิจัยนี้มีข้อค้นพบว่า การได้รับงบประมาณสนับสนุนการทำข่าวเชิงสืบสวนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในรูปแบบการจัดทำโครงการผลิตข่าว หรือการจัดตั้งกองทุนอิสระเพื่อสนับสนุนงบประมาณการทำข่าวเชิงสืบสวน โดยเฉพาะ และการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานรัฐโดยไม่มีการปิดกั้น ปรับปรุงระบบการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางการสนับสนุน ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาอุปสรรคการทำข่าวเชิงสืบสวนที่เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวนทุกกลุ่มเห็นตรงกันว่า เป็นแนวทางที่เกิดขึ้นได้

ทั้งนี้ ในประเด็นการได้รับงบประมาณสนับสนุนการทำข่าวเชิงสืบสวนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในรูปแบบการจัดทำโครงการผลิตข่าว หรือการ

จัดตั้งกองทุนอิสระเพื่อสนับสนุนงบประมาณการทำข้าวเชิงสืบสวนโดยเฉพาะนั้น เป็นรูปแบบแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการทำข้าวเชิงสืบสวนที่อยู่นอกเหนือจากแนวทางการสนับสนุนส่งเสริมการทำข้าวเชิงสืบสวนในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งจากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยในฐานะนักข้าวเชิงสืบสวนมีความเห็นว่าการจัดทำโครงการผลิตข้าวมีทางเป็นไปได้ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้มีการดำเนินการลักษณะนี้ไว้แล้ว โดยการเปิดให้องค์กรสื่อมวลชน เข้าไปยื่นข้อเสนอโครงการผลิตข้าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันโดยเฉพาะ สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหน้าที่โดยตรงในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่ายังมองเห็นความสำคัญต่อข้าวเชิงสืบสวนในยุคปัจจุบันว่า ยังเป็นข้าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน ความไม่ชอบมาพากล การเปิดโปงพฤติกรรมที่ซบซ้อนซ่อนเงื่อน ฉ้อฉล เกี่ยวพันถึงผลประโยชน์ส่วนรวม นอกจากนี้ หน่วยงานตรวจสอบก็ยังสามารถนำข้อมูลหลักฐานในคดีทุจริตต่าง ๆ ที่สื่อตรวจสอบพบมาใช้เป็นหลักฐานประกอบการตรวจสอบคดีต่าง ๆ อยู่ อย่างไรก็ดี การจัดทำโครงการลักษณะนี้ยังไม่ปรากฏให้เห็นในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนแห่งอื่นเพิ่มเติม

ส่วนการจัดตั้งกองทุนอิสระเพื่อสนับสนุนงบประมาณการทำข้าวเชิงสืบสวนโดยเฉพาะ รวมถึงการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายในการนำเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ของสื่อมวลชนนั้น มีทางเป็นไปได้น้อยมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ข้าวเชิงสืบสวนมีความหมาย และเนื้อหาข่าวระบุชัดอยู่แล้วว่า เป็นข่าวที่อธิบายปรากฏการณ์ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ นักข่าวจะต้องเข้าไปตรวจสอบ ติดตาม ในลักษณะเกาะติด เจาะลึก ขุดคุ้ยข้อมูลที่ซ่อนเร้นจากผู้มีอำนาจหน้าที่ มีหลักฐานยืนยันชัดเจน มาเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางใดทางหนึ่ง มักมีเนื้อหาเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง ข้าราชการระดับสูง รวมไปถึงบริษัทเอกชนรายใหญ่ด้วย จึงเป็นเรื่องยากที่จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชนอย่างเต็มรูปแบบ โดยไม่มีเงื่อนไขตอบแทน เช่นเดียวกับปัญหาเรื่องระบบการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานรัฐที่ยังมีลักษณะปิดกั้น เข้าถึงยาก แม้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จะเป็นช่องทางในการขอข้อมูลเอกสารหลักฐานจากหน่วยงานราชการเพื่อมาประกอบการผลิตและนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน แต่ก็มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและล่าช้า

ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการทำชาวเชิงสืบสวนนับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ที่เป็นหนึ่งในแนวทางการส่งเสริม สนับสนุน และแก้ไขอุปสรรคชาวเชิงสืบสวนของไทยในงานวิจัยที่ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ต่างจากข้อเสนอเรื่องงบประมาณในการสนับสนุนการทำชาว ก็คงเป็นเรื่องยากที่จะได้รับการสนับสนุนเช่นกัน ทั้งที่สื่อมวลชนเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างในระบบสังคม มีหน้าที่ต่อสังคม เหมือนกับอวัยวะของร่างกายเพื่อจรรโลงและรักษาเสถียรภาพและความสมดุลของสังคมให้คงอยู่และต่อเนื่องเช่นกัน ดังที่ Harold D.Lasswell นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันเคยกล่าวไว้ (พิระ จิรโสภณ, 2544) ดังนั้น ผู้มีหน้าที่ในการพิจารณาสนับสนุนแนวทางการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาอุปสรรคการทำชาวเชิงสืบสวนตามแนวทางเหล่านี้ จึงอาจจะต้องเป็นผู้มีอำนาจอยู่เหนือผู้บริหารองค์กรหน่วยงานราชการรัฐขึ้นไป

ในส่วนข้อเสนอเรื่องการให้องค์กรสื่อมวลชน กำหนดนโยบายให้การสนับสนุนการทำชาวเชิงสืบสวนอย่างเต็มที่ ชูชาวเชิงสืบสวนเป็นจุดขายในการนำเสนอข่าว เปิดโอกาสให้มีการนำเสนอชาวเชิงสืบสวนในหลายช่องทางสื่อ นั่นดังที่อภิปรายไปแล้วว่า นโยบายการผลิตและนำเสนอข่าวในยุคสื่อปัจจุบันดังกล่าว มีลักษณะเข้าข่ายแนวคิดพื้นฐานของการผลิตทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม 2 ประการ คือ จะต้องทำกำไรสูงสุดเสมอ และจะต้องแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดให้ได้มากที่สุด ขณะที่ธุรกิจสื่อในปัจจุบันมีการแข่งขันที่ค่อนข้างรุนแรง จึงเป็นเรื่องยากที่จะเกิดขึ้นเช่นกัน เห็นได้ชัดเจนจากการที่ข้อเสนอนี้ มาจากความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักข่าวเชิงสืบสวน กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับชาวเชิงสืบสวน กลุ่มผู้ผลิตชาวเชิงสืบสวนทางเฟซบุ๊ก แต่กลุ่มบรรณาธิการหรือเจ้าของสื่อไม่ได้แสดงความเห็นในเรื่องนี้ไว้อย่างใด

สำหรับข้อเสนอของกลุ่มนักข่าวเชิงสืบสวน และกลุ่มผู้ผลิตชาวเชิงสืบสวนทางเฟซบุ๊ก ในเรื่องให้องค์กรสื่อสารมวลชนควรส่งเสริมสนับสนุนการทำงานข่าวระหว่างนักข่าวอาชีพในสังกัดของตนกับนักข่าวพลเมือง ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอข่าวมีรูปแบบลักษณะเดียวกับการทำงานร่วมกันระหว่างสื่อมวลชนในต่างประเทศ กับนักข่าวพลเมืองที่ได้มีการศึกษาไว้แล้ว ซึ่งพบว่าการทำงานในลักษณะนี้จะมีผลดีต่อองค์กรสื่อสารมวลชน ในการได้ชิ้นงานข่าวที่มีคุณภาพมากขึ้น ประหยัดงบประมาณ ช่วยลดต้นทุนการผลิตข่าว ส่วนนักข่าวพลเมือง ก็ได้ยกระดับทักษะในการทำงานด้านข่าวให้เหมือนหรือใกล้เคียงกับ

การทำงานของนักข่าวมืออาชีพในองค์กรสื่อสารมวลชนด้วย แต่ในส่วนของประเทศไทย ยังไม่ปรากฏให้เห็นความร่วมมือส่วนนี้อย่างเป็นรูปธรรมเท่าไรนัก ซึ่งถ้าต้องการให้ ความร่วมมือนี้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม องค์กรวิชาชีพสื่อสารมวลชนควรเสนอตัวเข้ามา เป็นตัวกลางในลักษณะการจัดทำโครงการความร่วมมือระหว่างสื่อมวลชนกับ กลุ่มผู้ผลิตและนำเสนอข่าวทางเฟซบุ๊ก เพื่อร่วมกันผลิตผลงานข่าวเป็นโครงการ นาร่อง เพราะในสภาพความเป็นจริงวัตถุประสงค์การนำเสนอข้อมูลข่าวสารของ กลุ่มผู้ผลิตและนำเสนอข่าวทางเฟซบุ๊กก็เพื่อเปิดประเด็นข่าว ให้สื่อมวลชนนำข้อมูล ข่าวสารไปใช้ขยายผลทางข่าวต่ออยู่แล้ว และในส่วนของกลุ่มผลิตและนำเสนอข่าวในสื่อ กระแสหลักก็มีการนำข้อมูลข่าวจากเฟซบุ๊กมาใช้อ้างอิงในการนำเสนอข่าว ต่อสาธารณะในบางประเด็นเช่นกัน ส่วนอุปสรรคสำคัญที่จะทำให้ความร่วมมือ ส่วนนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ คือ การที่กลุ่มผู้ผลิตและนำเสนอข่าวทางเฟซบุ๊ก บางกลุ่มมีความอิสระเสรีในการนำเสนอข่าวข้อมูลโดยไม่มียกเว้นหรือวิชาชีพ กำกับดูแล และไม่คอยเปิดเผยข้อมูลตัวตนผู้รับผิดชอบว่าเป็นใคร จึงทำให้ยากต่อ การติดต่อประสานงานเพื่อมาร่วมทำโครงการในลักษณะดังกล่าว แต่ในส่วนของ เฟซบุ๊กที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สามารถ ที่จะเข้าร่วมทำโครงการผลิตข่าวได้ไม่ยากนัก เพราะเพจเหล่านี้มีเป้าประสงค์ สำคัญในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์สาธารณะอยู่แล้ว ซึ่งถ้าแนวทางนี้สำเร็จจะทำให้เกิดแบบแผนการทำงานข่าวเชิงสืบสวนแบบใหม่ ที่เป็นรูปแบบของไทยโดยเฉพาะ

ขณะที่ข้อเสนอการฝึกอบรมเพิ่มทักษะวิชาชีพนั้น ปัจจุบันองค์กรวิชาชีพ สื่อมวลชน กำลังประสบปัญหาเรื่องขาดแคลนงบประมาณและแหล่งทุนสนับสนุนอยู่ ถ้าได้รับเงินทุนสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและเอกชน ก็สามารถที่จะดำเนินการได้ ส่วนข้อเสนอเรื่องการให้รางวัลแก่นักข่าวหรือองค์กรสื่อสารมวลชนที่ทำข่าว ในปัจจุบันมีการให้รางวัลในส่วนของนักข่าวและองค์กรสื่อกระแสหลักอยู่แล้ว วัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนยกระดับมาตรฐานการทำงานข่าวนักข่าวมืออาชีพให้ดีขึ้น แต่ในส่วนของกลุ่มผู้ผลิตและนำเสนอข่าวทางเฟซบุ๊กยังไม่มีการจัดมอบรางวัลใน ลักษณะนี้แต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี จากภาพรวมข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริม สนับสนุน และแก้ไขปัญหาอุปสรรคข่าวเชิงสืบสวนของไทยในงานวิจัยนี้ เห็นได้ว่า การ ได้รับงบประมาณสนับสนุนการทำข่าวเชิงสืบสวน และการเปิดเผยข้อมูลโดยไม่มี

การปิดกั้นจากหน่วยงานภาครัฐ คือ ข้อเสนอหลัก ส่วนการเสนอให้องค์กรสื่อมวลชนกำหนดนโยบายให้การสนับสนุนการทำข่าวเชิงสืบสวนอย่างเต็มที่ คือ ข้อเสนอรองลงมา ซึ่งในส่วนข้อเสนอหลักและข้อเสนอรองนั้น จากข้อมูลที่อภิปรายไปแล้วชี้ให้เห็นว่าน่าจะเป็นแนวทางที่เกิดขึ้นจริงได้ยาก แต่ในส่วนของการจัดทำโครงการผลิตข่าว ในรูปแบบการนำเสนอของประมาณจากกองทุนด้านสื่อ ในลักษณะเดียวกับการขอทุนสนับสนุนการทำวิจัย น่าจะพอมีความเป็นไปได้

เช่นเดียวกัน ข้อเสนอเรื่องความร่วมมือในการทำงานข่าวร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้ผลิตและนำเสนอข่าวในสื่อกระแสหลักกับกลุ่มผู้ผลิตและนำเสนอข่าวทางเฟซบุ๊ก มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นตามเหตุผลและแนวทางที่นำเสนอไปแล้ว

ส่วนแนวทางการสนับสนุนด้วยวิธีการเปิดรับบริจาคเงินจากประชาชน ก็น่าจะเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สามารถผลักดันให้เกิดขึ้นได้ เพราะข่าวเชิงสืบสวนมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์สาธารณะของประชาชนอยู่แล้ว ขณะที่สื่อในต่างประเทศก็มีการจัดทำอยู่ในปัจจุบัน จึงควรมีการศึกษารูปแบบแนวทางการทำงานพร้อมปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับในประเทศไทย แต่ทั้งนี้ การใช้จ่ายเงินบริจาคขององค์กรสื่อ ก็ควรจะต้องมีความโปร่งใส กำหนดแนวทางการใช้จ่ายเงินให้ชัดเจน เปิดเผยแสดงรายละเอียดข้อมูลทั้งหมดให้สาธารณชนได้รับทราบอยู่เป็นระยะ เพื่อไม่ให้เกิดข้อครหาเรื่องการใช้จ่ายเงินที่ไม่ถูกต้องได้

## ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยนี้ ได้ข้อค้นพบที่เกี่ยวกับปัญหาการใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ของสื่อมวลชนในการขอข้อมูลเอกสารหลักฐานจากหน่วยงานราชการเพื่อมาประกอบการผลิตและนำเสนอข่าว ซึ่งมีขั้นตอนยุ่งยากและล่าช้า ประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญและน่าสนใจซึ่งไม่ได้มีการศึกษาไว้โดยละเอียดในงานวิจัยนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอยกเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยเรื่องต่อไปในอนาคตที่ควรดำเนินการศึกษาอย่างลุ่มลึก เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญระหว่างหน้าที่ของส่วนราชการหรือภาครัฐในการเปิดเผยข้อมูล และการเข้าถึงได้ง่ายของข้อมูลเหล่านั้นของสาธารณชน ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวนี้จะ

ช่วยเติมเต็มมุมมององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรคของการทำข่าวเชิงสืบสวน ได้อย่างชัดเจนขึ้น

## รายการอ้างอิง

### ภาษาไทย

พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช และคณะ. (2539). *การรายงานข่าวชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ดอกหญ้า.

พีระ จิโรโสภณ. (2544). *ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน*. เอกสารการสอนชุดวิชาหลัก และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 11 จังหวัดนนทบุรี: มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.

มนตรี จัยม่วงศรี. (2558). *พัฒนาการข่าวยอดเยี่ยมรางวัลมูลนิธิอิศรา อมันตกุล กับ การกำหนดบทบาทและแนวทางในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สมหมาย ปาริจฉัตต์. (2537). *ข่าวเจาะ เจาะข่าว สูดยอดข่าว “พูลิตเซอร์”*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2550). *Investigative Journalism ข่าวเจาะ - เจาะข่าว ถอดประสบการณ์และเทคนิคข่าวเชิงสืบสวน*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2560). *การรายงานข่าวเชิงสืบสวน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เสนาะ สุขเจริญ. (2548). *‘ข่าว - เจาะ’*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Openbooks.

## ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

### กลุ่มนักข่าว

นพรัตน์ พรวนสุข, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2562.

นัสสุริกา คำชา, สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2562.

พรรณิ อมรวิพุธพนิช, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2562.  
ภัทราพร ตันงาม, สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2562.  
วิมลวรรณ ธรรมภักดี, สัมภาษณ์ 7 กันยายน 2562.  
ศุภเดช ศักดิ์ดวง, สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2562.  
อรอุมา ศรีสมัย, สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2562.  
เจนศักดิ์ แซ่อึ้ง, สัมภาษณ์ 11 มีนาคม 2561.  
ปรเมศวร์ เหล็กเพชร, สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2561.

### **กลุ่มผู้บริหารองค์กรข่าว**

เฉลา กาญจนนา, สัมภาษณ์ 24 กันยายน 2562.  
ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2562.  
วัชร วัชรพล, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2562.  
วิลาสินี พิพิธกุล, สัมภาษณ์ 6 ตุลาคม 2562.  
สมชาย มีเสน, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2562.  
สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, สัมภาษณ์ 7 กันยายน 2562.  
สุวิชา เพียรราษฎร์, สัมภาษณ์ 8 กันยายน 2562.

### **กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับข่าวเชิงสืบสวน**

ก้าวโรจน์ สุตาภักดี, สัมภาษณ์ 28 กันยายน 2562.  
ฐากร ตัณฑสิทธิ์, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2562.  
บรรยงค์ สุวรรณผ่อง, สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2562.  
ปกรณ์ ธรรมโรจน์, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2562.  
ปณิดา ยศปัญญา, สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2562.  
ประพาฬพงษ์ มากนวล, สัมภาษณ์ 27 กันยายน 2562.  
ปรีดียาธร เทวะกุล, สัมภาษณ์ 14 ตุลาคม 2562.  
พีระวัฒน์ โชติธรรมโม, สัมภาษณ์ 28 กันยายน 2562.  
มงคล บางประภา, สัมภาษณ์ 22 สิงหาคม 2562.  
มานะ ตรียาภิวัฒน์, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2562.  
มานะ นิมิตรมงคล, สัมภาษณ์ 23 กันยายน 2562.  
วรวิทย์ สุขบุญ, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2562.

วสันต์ ภัยหลีกถี้, สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2562.  
วินัย สุวารี, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2562.  
วิระพันธุ์ สุพรรณไชยมาตย์, สัมภาษณ์ 28 กันยายน 2562.  
ศรีสุวรรณ จรรยา, สัมภาษณ์ 14 กันยายน 2562.  
เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์, สัมภาษณ์ 26 กันยายน 2562.

### กลุ่มผู้ผลิตข้าวเชิงสืบสวนทางเฟซบุ๊ก

ฐปนีย์ เอียดศรีชัย, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2562.  
ภาสกร จำลองราช, สัมภาษณ์ 27 กันยายน 2562.  
ภูมิพัฒน์ มะลิ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2562.  
สุภอรธ โบสุวรรณ, สัมภาษณ์ 26 กันยายน 2562.  
เดวิด หรือ ประมุข อนันตศิลป์, สัมภาษณ์ 23 กันยายน 2562.  
เนมมา [นามสมมติ], สัมภาษณ์ 27 กันยายน 2562.  
We Strong [นามสมมติ], สัมภาษณ์ 16 มีนาคม 2563.